

А. Д. ГУЛІЄВ

ПРАВО ЗОВНІШНІХ ЗНОСИН

УДК 340.111.5 (075.8).
ББК Х911. 12я 7
Г 942

Рецензенти: *І.О. Кулієв* – д-р юрид. наук, проф., завідувач кафедри юриспруденції Національної академії авіації Азербайджану, голова експертної комісії юридичних наук ВАК при Президентові Азербайджанської Республіки;

В.Ф. Антипенко – д-р юрид. наук, проф., завідувач кафедри міжнародного права Інституту міжнародних відносин Національного авіаційного університету;

Р.Ф. Мамедов – д-р юрид. наук, проф., завідувач кафедри міжнародного публічного права Бакинського державного університету;

Б.С. Західов – д-р юрид. наук, проф., заступник директора Інституту філософії, соціології і права НАН Азербайджану

Науковий редактор *А. І. Кудряченко* – д-р іст. наук, проф., директор Інституту європейських досліджень НАН України

Затверджено Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України (лист № 1/11-8063 від 29.08.2011)

Гулієв А. Д.

Г 942 **Право зовнішніх зносин: підручник / Аріф Джаміль огли Гулієв. – К.: НАУ, 2012. – 488 с.**

ISBN 978-966-598-735-2

У підручнику наведено специфіку еволюції розвитку зовнішньополітичних відомств, завдань і функцій, покладених на органи зовнішніх зносин (особливо закордонних) в умовах глобалізації. Висвітлено сучасні основні напрями, види та правила роботи дипломатичних представництв, що ґрунтуються на дипломатичних традиціях, загальновизнаних нормах міжнародного права. Особливу увагу приділено питанням, пов'язаним з виходом на міжнародну арену і активною участю в міжнародній діяльності української та азербайджанської дипломатії, а також координуючої ролі їх профільних міністерств у проведенні зовнішньополітичної лінії.

Для студентів вищих навчальних закладів.

УДК 340.111.5(075.8)
ББК Х911.12я7

ISBN 978-966-598-735-2

© Гулієв А.Д., 2012
© НАУ, 2012

ЗМІСТ

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ	6
ВСТУПНЕ СЛОВО.....	7
ПЕРЕДМОВА	9
ВСТУП.....	15
Частина I. РОЗВИТОК МІЖНАРОДНОГО ПРАВА І ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНІХ ЗНОСИН ДЕРЖАВ.....	18
Глава 1. ІСТОРІЯ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА І ПРАВА ЗОВНІШНІХ ЗНОСИН	18
1.1. Становлення і кодифікація права зовнішніх зносин	18
1.2. Міжнародне право – основний засіб регулювання зовнішніх зносин держав	31
1.3. Зовнішні зносини держав і право зовнішніх зносин	39
1.4. Право на участь у зовнішніх зносинах і право посольства	45
1.5. Сутність та джерела права зовнішніх зносин	52
1.6. Суб'єкти права зовнішніх зносин і міжнародного права.....	58
Частина II. ДИПЛОМАТИЧНЕ ПРАВО.....	64
Глава 2. ОРГАНИ ЗОВНІШНІХ ЗНОСИН ДЕРЖАВ: МИНУЛЕ, СЬОГОДЕННЯ, МАЙБУТНЄ	64
2.1. Поняття, система і джерела дипломатичного права.....	64
2.2. Загальні поняття і групи органів зовнішніх зносин держави.....	65
2.3. Українська дипломатія: становлення, зовнішньополітичні ресурси й пріоритети сучасних міжнародних відносин.....	76
2.4. Міністерство закордонних справ України як орган здійснення міждержавних зносин.....	96
2.5. Дипломатична служба зарубіжних країн: формування та взаємодія з держапаратом.....	102
2.6. Основи дипломатичної техніки.....	115
2.7. Дипломатичний протокол та етикет	131

Глава 3. МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ І ДІЯЛЬНОСТІ ДИПЛОМАТИЧНИХ ПРЕДСТАВНИЦТВ	158
3.1. Встановлення, зміна та припинення діяльності дипломатичних представництв	158
3.2. Структура і персонал дипломатичних представництв.....	170
3.3. Функції дипломатичних представництв та засоби їх здійснення	181
3.4. Дипломатичне право спеціальних місій.....	186
3.5. Дипломатичне право міжнародних організацій	189
3.6. Правовий статус Європейського Союзу і його еволюція у сфері зовнішньої політики та безпеки. Розвиток відносин між Україною та Європейським Союзом	195
3.7. Внутрішні дипломатичні документи та їхня роль у сучасній дипломатії	224
3.8. Інформаційна робота в зовнішньополітичній (дипломатичній) діяльності	228
3.9. Інститут дипломатичного притулку	231
Глава 4. ІНСТИТУТ ТОРГОВО-ЕКОНОМІЧНИХ МІСІЙ ДЕРЖАВИ: ДИПЛОМАТІЯ ЕКОНОМІЧНА	239
4.1. Інститут торгово-економічних місій у сучасному дипломатичному праві.....	239
4.2. Функції торговельно-економічних місій та засоби їх здійснення	242
4.3. Дипломатія економічна : українські аспекти структурно- функціонального підходу	244
Глава 5. НОВІ НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ЗОВНІШНІХ ЗНОСИН В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	253
5.1. Дипломатія в умовах глобалізації.....	253
5.2. Сучасні виклики і загрози епохи глобалізації	267
5.3. Енергетична дипломатія	277
5.4. Народна (громадянська) дипломатія	283

Частина III. КОНСУЛЬСЬКЕ ПРАВО	292
Глава 6. КОНСУЛЬСЬКІ УСТАНОВИ ДЕРЖАВ: ЇХ КЛАСИФІКАЦІЯ І ПОРЯДОК ФУНКЦІОНУВАННЯ В МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ	292
6.1. Генезис консульських відносин і консульського права	292
6.2. Поняття і джерела консульського права	297
6.3. Види, класи і персонал консульських установ	298
6.4. Консульські функції	300
6.5. Загальні принципи міжнародного права, що регулюють консульські відносини.....	303
6.6. Галузеві принципи консульського права	311
6.7. Самостійність консульського права як регулятора консульських відносин.....	315
Глава 7. МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИПЛОМАТИЧНОЇ І КОНСУЛЬСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: СХОЖІСТЬ ТА ВІДМІННІСТЬ	320
7.1. Порівняльна характеристика дипломатичних і консульських відносин	320
7.2. Взаємні обов'язки дипломатичних представництв, консульських установ і держави перебування.....	323
7.3. Загальне поняття дипломатичних імунітетів і привілеїв: правовий аспект	325
7.4. Імунітети і привілеї дипломатичних представництв, консульських установ і їх персоналу	330
7.5. Дипломатичний та консульський корпуси.....	342
ПІСЛЯМОВА	348
Додатки	353

Наукове видання

Аріф Джаміль огли Гулієв

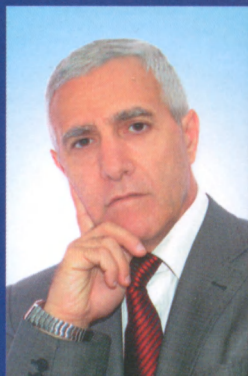
ПРАВО ЗОВНІШНІХ ЗНОСИН

Підручник

Редактори В. П. Заскалета, Н. О. Щур
Технічний редактор А. І. Лавринович
Коректори О. О. Крусь, С. В. Войтенко
Комп'ютерна верстка Н. С. Ахроменко

ГУЛІЄВ АРІФ ДЖАМІЛЬ ОГЛИ

Професор кафедри міжнародного права Інституту міжнародних відносин Національного авіаційного університету, кандидат юридичних наук, кандидат наук державного управління, доктор філософії (Phd), член Спілки журналістів України, член Міжнародної федерації журналістів, дійсний член Асоціації правників України, дипломат.

Автор монографії «Міжнародно-правовий контекст зовнішніх зносин в умовах глобалізації» (2011) і понад 80 наукових і науково-популярних, публіцистичних праць з питань зовнішньої політики, державного управління, міжнародних і суспільних відносин України й Азербайджанської Республіки.

Народився 4 липня 1952 р. в селі Беюк Гаджар Бардинського району Азербайджанської Республіки. Закінчив Бакинський державний університет (1978), Бакинську ВПШ (1984), 10-й курс Суворівського училища в м. Києві (1989), Національну академію державного управління при Президентіві України (2002) та аспірантуру названої академії (2004).

З 1998 р. проживає в Україні. Був кореспондентом газети Адміністрації Президента Азербайджанської Республіки «Xalq qəzeti/Народна газета» в Україні. В 2001–2006 рр. працював у Посольстві Азербайджанської Республіки в Україні.

З 2007 р. займається науково-педагогічною та громадською діяльністю.

Є співзасновником Міжнародної громадської організації «Інститут Азербайджанства».